

Badea(BNR): Securitatea militara, suveranitatea energetica si avansul tehnologic devin pilonii centrali ce dicteaza sanatatea fiscala a unui stat

Economia, dupa decenii de dominanta a eficientei si globalizarii, redevine un instrument subordonat geopoliticii si asistam la o schimbare de paradigma, securitatea militara, suveranitatea energetica si avansul tehnologic încetând sa fie teme de nisa si devenind pilonii centrali care dicteaza sanatatea fiscala a unui stat, potrivit prim-viceguvernatorului Bancii Nationale a României, Leonardo Badea.

"Traim un moment de inflexiune în care economia, dupa decenii de dominanta a eficientei si globalizarii, redevine un instrument subordonat geopoliticii. Daca începutul mileniului a fost marcat de iluzia unei stabilitati perpetue, succesiunea rapida a crizelor recente - de la socul financiar din 2008 si pandemia din 2020, pâna la revenirea razboiului pe continentul european în 2022 si instabilitatea cronica din Orientul Mijlociu - confirma faptul ca ne aflam într-o noua normalitate. În acest peisaj fragmentat, variabilele macroeconomice clasice nu mai pot fi analizate izolat. Asistam la o schimbare de paradigma: securitatea militara, suveranitatea energetica si avansul tehnologic (în special Inteligenta Artificiala) au încetat sa fie teme de nisa, devenind pilonii centrali care dicteaza sanatatea fiscala a unui stat. Pentru România si Uniunea Europeana, provocarea nu mai este doar gestionarea unui ciclu economic, ci adaptarea la un model de dezvoltare în care rezilienta este mai pretioasa decât optimizarea costurilor", explica Leonardo Badea într-o analiza transmisa, vineri, AGERPRES.

Potrivit acestuia, la nivel national, securitatea de care am beneficiat pâna în 2022, momentul de început al razboiului din Ucraina, este la timpul trecut. Daca pâna la momentul mentionat, bugetul apararii era o optiune nationala, cu alocari sistematice de sub 2% din PIB, noua configuratie geopolitica si de securitate impune un nivel minim de 2,5% din PIB.

"Acest nivel reprezinta un efort bugetar important, care nu va fi de tip one-off, ci pe baze permanente. Poate parea mult, însa daca privim la Polonia, spre exemplu, cu o situatie geostrategica similara cu a noastra, aceasta are o alocare bugetara pentru aparare de 4% din PIB si chiar mai mult. De asemenea, tarile baltice sau unele tari scandinave își propun sa aloce peste 3% din PIB. Asadar, securitatea în aceasta zona a Europei a devenit scumpa si chiar foarte scumpa, iar în sensul acesta, gânditi-va ce ar însemna sa fim nevoiti sa crestem bugetul apararii la peste 2,5% din PIB. Aceasta noua configuratie impune un efort bugetar permanent, aducând în prim-plan riscul unui "crowding-out" geopolitic, iar provocarea fundamentala consta în gestionarea acestei presiuni asupra resurselor publice, astfel încât alocarile masive pentru aparare sa nu sufoce investitiile civile productive. Într-o astfel de paradigma, eficienta cheltuielilor statului devine variabila critica si doar printr-o selectie riguroasa a proiectelor si o orientare catre investitii cu valoare adaugata ridicata se poate acomoda imperativul securitatii, fara a compromite semnificativ potentialul de crestere economica pe termen lung", a subliniat Badea.

De asemenea, el a semnalat ca, în contextul general al mixului de politici, în acest moment asistam la aparitia unei noi politici dominante în raport atât cu politica monetara, cât si cu cea fiscala, si anume, politica energetica, care devine legatura dintre decizia geopolitica si cea macroeconomica.

"Într-o modalitate sintetica, putem aprecia ca pretul energiei este determinat la nivel global de cinci factori importanti: cererea si oferta globala, huburile de tranzactionare, structura pietei de electricitate, geopolitica si deciziile OPEC, costul carbonului pe pietele financiare. Ca o scurta paranteza, în majoritatea pietelor energetice, pretul nu este stabilit de costul mediu al energiei, ci de costul ultimei unitati de energie necesare pentru a acoperi cererea, de aceea, poate în mod contraintuitiv, o scadere mica a productiei sau o crestere nesemnificativa a cererii poate genera variatii mari de pret. Spre exemplu, în Europa functioneaza sistemul de tip merit order care prevede ca energia se produce în ordinea costului. Astfel, pentru a satisface cererea, mai întâi produc centralele cu energia

cea mai ieftina, respectiv hidro, eolian, solar, nuclear, iar daca acestea nu acopera tot consumul, apoi se produce mai scump bazat pe centralele pe carbune si gaz. Pretul final al energiei este dat de ultima unitate necesara pentru a acoperi cererea, care, de altfel, este si cea mai scumpa. În acest mecanism de formare a pretului la cost marginal, distinctia dintre productia în banda (baseload) si cea intermitenta devine critica. Unitatile regenerabile (eolian, solar) au un cost marginal apropiat de zero, însa natura lor volatilă nu le permite sa asigure singure stabilitatea sistemului. Astfel, paradoxul actual al pietei consta în faptul ca, desi capacitatile instalate de energie "verde" cresc, pretul final ramâne captiv costului marginal al gazului sau carbunelui, care sunt solicitate pentru a acoperi perioadele de vârf sau de absenta a resursei regenerabile", a precizat oficialul BNR.

El a adaugat ca, în cazul României, a devenit esential sa-si dezvolte capacitatile energetice si sa încerce sa produca nu doar mai mult si mai ieftin, ci si sa realizeze investitii în stocare si flexibilizarea cererii care sa înlature limitările de infrastructura care duc la cresterea pretului energiei, pentru a decupla pretul de consum de dictatul combustibililor fosili în momentele de dezechilibru.

Legat de geopolitica, Badea a subliniat ca situatia din Orientul Mijlociu este una cu un grad de incertitudine ridicat, strâmtoarea Ormuz fiind un factor vital pentru functionarea economiilor din Golf, iar întrebarea care apare în mod firesc este daca, în circumstantele curente, statele din Orientul Mijlociu vor apela din nou la politici de tip cartel de tipul celor practicate în anii '70, care sa conduca la mentinerea la niveluri ridicate si persistente pretul petrolului si al gazelor naturale.

În ceea ce priveste "era AI în care am tranzitat", Leonardo Badea mentioneaza ca Europa nu este foarte competitiva comparativ cu Statele Unite ale Americii si China si, conform statisticilor europene, România ocupa ultimul loc în clasamentul european, cu o pondere de doar 5,2% a întreprinderilor care au utilizat tehnologii AI în 2025, mult sub media europeana.

"Aceasta pondere a crescut de la 3,1% în 2024, consemnând un avans anual de 2,1 puncte procentuale, de peste 3 ori mai mic decât ritmul european de crestere. Tranzitia catre era AI nu trebuie privita izolat, ca un simplu indicator de modernizare, ci ca numitorul comun al rezilientei nationale, iar AI-ul devine puntea de legatura între productivitatea muncii, securitatea energetica si chiar cea militara. Întârzierea României în adoptarea acestor tehnologii genereaza o vulnerabilitate multidimensionala: în energie, lipsa algoritmilor de tip "smart grid" ne împiedica sa optimizam sistemul "merit order", mentinându-ne dependenti de unitatile de productie scumpe si amplificând sursele de pret; în economie, o productivitate scazuta a muncii limiteaza resursele fiscale necesare sustinerii bugetului de aparare; în securitate, superioritatea tehnologica si capacitatea de procesare rapida a datelor sunt la fel de importante ca alocările bugetare brute într-un conflict modern. Astfel, digitalizarea nu mai este o optiune de business, ci un imperativ de securitate nationala, fiind singura cale de a compensa scumpirea accelerata a pilonilor de stabilitate mentionati anterior", a mai subliniat prim-viceguvernatorul.

Nu în ultimul rând, acesta a semnalat ca situatia fiscal-bugetara din tara noastra este una extrem de complicata, fiind prima tara din Uniunea Europeana care va trebui sa administreze un nivel al datoriei publice de peste 60% din PIB, cu un calificativ suveran BBB- conform Fitch (ultimul nivel înainte de a intra în categoria nerecomandabil investitiilor sau junk), concomitent cu un nivel ridicat al deficitului bugetar, dar si a celui de cont curent, cu un nivel al costului cu dobânzile de aproximativ 3% din PIB (cât ar trebui sa fie întreg deficitul conform Tratatului de la Maastricht). În acelasi timp, perspectivele macroeconomice sunt tot mai pesimiste ca urmare a tensiunilor generate de actualul conflict din Orientul Mijlociu.

"Dat fiind tot acest tablou complicat, cu unele riscuri chiar de natura sistemica, în viziunea mea, pe termen scurt, mixul de politici macroeconomice ar trebui orientat catre largirea spatiului de manevra, pe cât posibil, bineînțeles. (...) În contextul noii normalitati, energia devine, în opinia mea, principalul canal prin care tensiunile geopolitice se transmit în economie, influentând inflatia, cresterea economica si mixul de politici macroeconomice. În esenta, economia epocii geopolitice ne obliga la o tripla adaptare: o politica de aparare robusta, o politica energetica

inteligenta sustinuta de AI si o politica fiscala responsabila, singura capabila sa ne ofere protectie în fata imprevizibilului", a punctat Leonardo Badea.